GPS S6 01(M/P)

ভাৰতৰ লোক প্ৰশাসন

ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক

ৰাজনীতি বিজ্ঞান

খণ্ড - ২

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

বিষয় বিশেষজ্ঞ মণ্ডলী

ড° শান্তণু চক্রৱর্তী, কটন বিশ্ববিদ্যালয়
ড° ধ্রুৱ প্রতিম শর্মা, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ড° শুভ্রজিৎ কোঁৱৰ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

সমন্বয়ৰক্ষী ঃ ড° অভিজিৎ ভূঞা , কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রস্তুতি গোটৰ সদস্য

অধ্যায়	*অৱিহণা যোগাইছে*	*ভাষান্তৰকাৰী*
৮,৯	ড° নন্দিতা দাস, গুৱাহাটী	অধ্যায় - ৮ ড° ভায়োলিনা গগৈ কলিয়াবৰ মহাবিদ্যালয়
১০	ড° অভিজিৎ ভূঞা কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়	অধ্যায় - ৯ অর্ণৱ শর্মা, গুৱাহাটী
১১	বিকাশ চন্দ্র দাস চিনামৱা মহাবিদ্যালয়, যোৱহাট	অধ্যায় - ১০ সুৱশ্রী পাঠক, গুৱাহাটী
১২	ড° অভিজিৎ ভূঞা কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয় আৰু ড° নৱনীতা মেধি জে বি আইন মহাবিদ্যালয়, গুৱাহাটী	অধ্যায় - ১১ ড° নিভাৱাণী ফুকন, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়
১৩	ড° নৱনীতা মেধি জে বি আইন মহাবিদ্যালয়, গুৱাহাটী	অধ্যায় - ১২,১৩ সুৱশ্রী পাঠক, গুৱাহাটী আৰু গিতাঞ্জলী মেধি
১৪	ড° জোনাকী দত্ত গুৱাহাটী	কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়
১৫	অর্পিতা দাস প্রাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়, গুৱাহাটী	অধ্যায় - ১৪ ড° দিব্যজ্যোতি দত্ত ডিব্রুগড় বিশ্ববিদ্যালয় অধ্যায় ১৫ ফুনুমণি বৰা কলংপাৰ বিদ্যাপীঠ কনিষ্ঠ মহাবিদ্যালয়, নগাওঁ

সম্পাদনা ঃ

বিষয়বস্তু সম্পাদনা ঃ ড° ধ্রুৱ প্রতিম শর্মা, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়-অধ্যায় ৮,৯,১১,১৫
ড° শুভ্রজিৎ কোঁৱৰ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়-অধ্যায় ১০,১২,১৩,১৪

ভাষা সম্পাদনা ঃ ত্রিবেণী শর্মা বৰুৱা, গুৱাহাটী-অধ্যায় ৮,৯,১৫
ড° নিভাৱাণী ফুকন, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয় -অধ্যায় ১০,১৪
ড° নিভাৱাণী ফুকন, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয় আৰু মেঘনা চৌধুৰী, প্রাক্তন শৈক্ষিক পৰামর্শদাতা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয় -অধ্যায় ১২,১৩
ড° বিপুল দাস , কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়- অধ্যায় ১১

গাঁথনিক সম্পাদনা ঃ ড° অভিজিৎ ভূঞা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

ডিচেম্বৰ ,২০১৯

This Self Learning Material (SLM) of the Krishna Kanta Handiqui State University is made available under a Creative Commons Attribution-Non Commercial-ShareAlike4.0 License (International): http.//creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0.

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৱাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হৈ পঞ্জীয়কৰ দ্বাৰা মুদ্রিত আৰু প্রকাশিত।

মুখ্য কার্য্যালয় ঃ পাটগাঁও, ৱাণী গেট, গুৱাহাটী-৭৮১ ০১৭; Web : www.kkhsou.in
উপ-মুখ্য কার্য্যালয় ঃ হাউচ্‌ফেড কমপ্লেক্স, দিচপুৰ, গুৱাহাটী-৭৮১ ০০৬

এই শিক্ষণ সামগ্রী প্রস্তুতিৰ বাবে আর্থিক অনুদান আগবঢ়োৱা
দূৰ শিক্ষা ব্যুৰো, বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ ওচৰত বিশ্ববিদ্যালয় কৃতজ্ঞ।

বিষয়সূচী

পৃষ্ঠা নং

অধ্যায় ৮ ঃ **ভাৰতবর্ষত প্রশাসনৰ ওপৰত নিয়ন্ত্রণ-কার্যপালিকাৰ নিয়ন্ত্রণ, সংসদীয় নিয়ন্ত্রণ আৰু ন্যায়িক নিয়ন্ত্রণ**

ভাৰতবর্ষত কার্যপালিকাৰ নিয়ন্ত্রণ পদ্ধতি ; ভাৰতবর্ষত সংসদীয় নিয়ন্ত্রণ পদ্ধতি; ভাৰতবর্ষত ন্যায়িক নিয়ন্ত্রণ পদ্ধতি

অধ্যায় ৯ ঃ **প্রশাসনিক সেৱাৰ নিৰপেক্ষতা বনাম দায়বদ্ধতা**

ভাৰতৰ প্রশাসনিক সেৱাৰ ৰাজনৈতিক নিৰপেক্ষতা ; দায়বদ্ধ প্রশাসনিক সেৱাৰ সৈতে জড়িত বিভিন্ন দিশ

অধ্যায় ১০ ঃ **ভাৰতত বাজেট গ্রহণ প্রক্রিয়া ; ভাৰতত সাফল্যমুখী বাজেট**

ভাৰতত বাজেট গ্রহণ প্রক্রিয়া ; ভাৰতত সাফল্যমুখী বাজেট

অধ্যায় ১১ ঃ **ৰাজ্যিক সচিবালয়- গাঁথনি আৰু কার্যাৱলী**

ৰাজ্যিক সচিবালয় ঃ ৰাজ্যিক সচিবালয়ৰ গাঁথনি, ৰাজ্যিক সচিবালয়ৰ কার্যাৱলী ; মুখ্য সচিব ঃ নিযুক্তি, কার্যকাল, মুখ্য সচিবৰ কার্যাৱলী, মুখ্য সচিবৰ ভূমিকা আৰু গুৰুত্ব

অধ্যায় ১২ ঃ **ভাৰতত জিলা প্রশাসন**

জিলা প্রশাসনৰ ইতিহাস, সংগঠন আৰু কার্যাৱলী ঃ জিলা প্রশাসনৰ ইতিহাস, জিলা প্রশাসনৰ সংগঠন, জিলা প্রশাসনৰ কার্যাৱলী

অধ্যায় ১৩ ঃ **জিলা উপায়ুক্ত**

জিলা উপায়ুক্ত ঃ জিলা উপায়ুক্ত পদবীৰ সৃষ্টি , জিলা উপায়ুক্তৰ কার্যাৱলী, জিলা উপায়ুক্তৰ ভূমিকা আৰু পদমর্যাদা

অধ্যায় ১৪ ঃ **জনসাধাৰণৰ অভিযোগ প্রতিকাৰ ব্যৱস্থাপনাসমূহ ঃলোকপাল আৰু লোকআয়ুক্ত; তথ্য জনাৰ অধিকাৰ আইন, ২০০৫**

অম্বুড্চ্মেন অনুষ্ঠান ঃ লোকপাল আৰু লোকআয়ুক্ত অনুষ্ঠানৰ বিকাশ, লোকপাল অনুষ্ঠান, ৰাজ্যসমূহত লোকআয়ুক্ত অনুষ্ঠান; তথ্য জনাৰ অধিকাৰ আইন, ২০০৫, তথ্য জনাৰ অধিকাৰ আইন, ২০০৫ৰ পটভূমি, তথ্য জনাৰ অধিকাৰ আইন, ২০০৫ৰ বিকাশ, তথ্য জনাৰ অধিকাৰ আইন, ২০০৫ৰ গুৰুত্বপূর্ণ উপবন্ধসমূহ

অধ্যায় ১৫ ঃ **ভাৰতৰ প্রশাসনিক সংস্কাৰ**

প্রশাসনিক সংস্কাৰৰ অর্থ আৰু প্রয়োজনীয়তা ; প্রথম প্রশাসনিক সংস্কাৰ আয়োগ (First Administrative Reforms Commisson -ARC), ১৯৬৬ আৰু দ্বিতীয় প্রশাসনিক সংস্কাৰ (Second Administrative Reforms Commisson -ARC), ২০০৫ ৰ এক বিশ্লেষণ

দ্বিতীয় খণ্ডৰ পৰিচয়

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক মহলাৰ ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিষয়ৰ ষষ্ঠ ষান্মাসিকৰ প্ৰথম পাঠ্যবিষয়ৰ এইটো হ'ল দ্বিতীয়টো খণ্ড। ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ স্নাতক ষষ্ঠ ষান্মাসিকৰ প্ৰথম পাঠ্যবিষয় খনৰ শিৰোনাম হ'ল 'ভাৰতৰ লোকপ্ৰশাসন' । পাঠ্যবিষয়টোৰ দ্বিতীয়টো খণ্ডত আঠটা অধ্যায় (অধ্যায় ৮-১৫) সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।

অষ্টম অধ্যায়টোত ভাৰতবৰ্ষত প্ৰশাসনৰ ওপৰত কাৰ্যপালিকাৰ নিয়ন্ত্ৰণ , সংসদীয় নিয়ন্ত্ৰণ আৰু ন্যায়িক নিয়ন্ত্ৰণৰ বিষয়ে আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে ।

নৱম অধ্যায়টোত ভাৰতৰ প্ৰেক্ষাপটত প্ৰশাসনিক সেৱাৰ নিৰপেক্ষতা বনাম দায়বদ্ধ প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থা বিষয়টোৰ বিষয়ে আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে ।

দশম অধ্যায়টোৱে ভাৰতত বাজেট গ্ৰহণ প্ৰক্ৰিয়া আৰু ভাৰতত সাফল্যমুখী বাজেটৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছে।

একাদশ অধ্যায়টোৱে ৰাজ্যিক সচিবালযৰ গাঁথনি আৰু কার্যাৱলীৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছে।

দ্বাদশ অধ্যায়টোৱে জিলা প্ৰশাসনৰ ইতিহাস, সংগঠন আৰু কার্যাৱলীৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছে।

ত্ৰয়োদশ অধ্যায়টোৱে জিলা উপায়ুক্ত পদবীৰ সৃষ্টি , জিলা উপায়ুক্তৰ কার্যাৱলী, জিলা উপায়ুক্তৰ ভূমিকা আৰু পদমর্যাদাৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছে।

চতুর্দশ অধ্যায়টোত লোকপাল আৰু লোকআয়ুক্ত অনুষ্ঠান আৰু তথ্য জনাৰ অধিকাৰ আইন, ২০০৫ৰ বিষয়ে আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে ।

পঞ্চদশ অধ্যায়টোৱে ভাৰতৰ প্ৰশাসনিক সংস্কাৰৰ লগত পৰিচয় কৰাই দিব ।

এই পাঠ্যবিষয়টি অধ্যয়ন কৰোঁতে মূল পাঠৰ সোঁ তথা বাওঁফালে কিছুমান আয়তাকাৰ বাকচ লক্ষ্য কৰিব। এইবোৰত মূল পাঠত থকা নতুন শব্দ আৰু পৰিভাষাসমূহৰ অর্থ সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে — 'জানি থোৱা ভাল' বাকচবোৰত মূল পাঠৰ সৈতে জড়িত কিছু গুৰুত্বপূর্ণ তথ্যৰ সম্ভেদ আছে। প্ৰতিটো অধ্যায়ত থকা 'চিন্তা-চর্চা কৰক' সমূহে অধ্যয়ন অধিক সক্ৰিয় আৰু ফলপ্ৰসূ হোৱাত সহায় কৰিব। আকৌ, 'অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ'যোগে আগবঢ়োৱা প্ৰশ্নাৱলীয়ে অধ্যয়নৰ অগ্ৰগতি সম্পর্কে স্ব-পৰীক্ষণৰ সুবিধা দিব। অধ্যয়নৰ লগে লগে উক্ত প্ৰশ্নাৱলীৰ উত্তৰসমূহ লিখি শেষত দিয়া 'অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান'ৰ সৈতে ৰিজাই চোৱাটো অধিক লাভদায়ক হ'ব। অধ্যায়টিত আলোচিত বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাবে 'অধিক জানিবলৈ' শিতানত উল্লেখ থকা গ্ৰন্থসমূহ সাৰথিস্বৰূপ। অধ্যায়বোৰৰ শেষত 'আৰ্হি প্ৰশ্ন' হিচাপে কেইটিমান প্ৰশ্নৰ আৰ্হিও তুলি দিয়া হৈছে। শেষৰ অধ্যায়টিৰ পাছত কেইখনমান 'প্ৰসঙ্গ পুথি'ৰ নাম উল্লেখ কৰা হৈছে। সেই কেইখন পুথিৰ সহায়েৰেই মূলতঃ এই পাঠ্যবিষয়ত উল্লেখ থকা অধ্যায়সমূহ প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। আপোনালোকে বিশদভাৱে কোনো বিষয় জানিবলৈ হ'লে সেই কেইখন অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।